

Отже, «Минають віки, змінюються боги, але пам'ять про Велику Богиню – Берегиню непідвладна часові. Вона невмируща, як невмируща та божественна енергія, що її несе кожна жінка. У когось вона сильніша, у когось слабша, у когось ледь жевріє, бо її пригасила буденність, але коли ми усвідомлюємо своє призначення на Землі, то невмируща іскра стає світлом, яке наповнює життя жінки глибоким змістом» [2, с. 5]. Тоді й народжується справжня жінка – Берегиня, яка знаходила в собі сили зберегти прагнення до волі, почуття гідності, відповідальність за свій народ, за свою родину, за виховання своїх дітей, за Батьківщину – матір України. Тому завжди на різних життєвих шляхах і перехрестях українська жінка стояла на боці милосердя, несла велику любов і сімейне тепло. Вона завжди свято шанувала і виконувала обов'язки Берегині сімейного вогнища. Це про них можна сказати словами Івана Огієнка: «Вони українці, де б вони не проживали, де б не працювали! ... вони виразні патріоти свого українського народу». Тож ми повинні пам'ятати і наслідувати їхній приклад великої любові, патріотизму до своєї землі, свого народу, своєї Батьківщини.

Список використаних джерел:

1. Берегиня України : за матеріалами радіограм для жінок «Берегиня», що звучали в ефірі протягом 1991-1994 років / Ав.-упоряд. Т. Косенко. – К. : Мистецтво, 1995. – 288 с.
2. Грушевський М.С. Ілюстрована історія України. – К., 1990.
3. Сухомлинский В.А. Павлышская средняя школа / В.А. Сухомлинский // Обобщение опыта учеб.-воспитат. работы в сел. сред. школе. – 2-е изд. – М. : Просвещение, 1979. – 393 с.

ІДЕЇ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО ЩОДО НООСФЕРНОЇ ОСВІТИ ЯК НАУКОВЕ ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ З УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ОСВІТИ В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ

Анастасія Бардінова

З плином часу значення ідей і досвіду видатних українських педагогів і прогресивних діячів минулого для розвитку вітчизняної і світової науки та педагогічної думки зростає. Адже їх ідеї і досвід є тим наріжним каменем, на якому базуються ключові питання освіти.

Звернення до історії науки є особливо важливим і актуальним у період активних пошуків суспільного розвитку в демократичному

спрямуванні, що тягне за собою зміну підходів до розбудови всієї системи освіти. Це пояснюється тим, що освіта сприяє виробленню суспільної свідомості і водночас правосвідомості та виступає гарантом їх стабільності. Висхідною умовою сучасного реформування системи національної освіти за таких обставин є вивчення історичного досвіду в цьому напрямі, що дозволить спрогнозувати її функціонування у перспективі, а отже уникнути помилок минулого.

Наша увага прикута сьогодні насамперед до тих учених і практиків, другої половини XIX – початку XX століть, які своєю творчістю надають практичну допомогу у розв'язанні складних питань становлення людської особистості, подолання гострих соціально-педагогічних суперечностей в сучасних умовах. Цьому сприятиме використання творчої спадщини видатних педагогів і прогресивних діячів XIX – початку XX століть, яка привертала і наразі привертає увагу діячів освіти сучасності (С. Машкіна, М. Лещенко, А. Лещенко, К. Ситник, С. Стойко, О. Апанович, В. Дерпемєнко та ін.).

Метою даної публікації є висвітлення провідних педагогічних ідей в творчій спадщині В.І. Вернадського та можливості їх творчого використання в сучасних умовах для розвитку вітчизняної науки. В цьому контексті зазначимо, що однією з найважливіших особливостей у розв'язанні питань розвитку вітчизняної науки було не тільки чіткість висловлювання ідей ученими того часу, а насамперед дієвість у вирішенні ними будь-якого питання, яке диктувалося національними, державними завданнями. Доля народу, рідної землі, держави була тим основним фактором, який визначав їх погляди, формував їх як громадян, патріотів своєї держави.

Саме в контексті національних процесів формувалася потужна національно заангажована наукова та культурницька еліта, яку достойно представляла велика кількість видатних педагогів і прогресивних діячів другої половини XIX – початку XX століть: К.Д. Ушинський, М.І. Пирогов, І.О. Сікорський, Д.І. Менделєєв, Х.Д. Альчевська, С.І. Миропольський, М.І. Демков, К.А. Тімірязєв, І.П. Павлов та ін.

Серед цих імен чільне місце посідає Володимир Іванович Вернадський (1863–1945 рр.), видатний вчений-енциклопедист, перший президент Української академії наук, наукові погляди якого не втратили свої значущості та актуальності і в сучасних умовах.

Гуманістичне осмислення В. Вернадським ролі освіти як головного чинника побудови ноосферної цивілізації робить її явищем світової культури і предметом національної гордості.

Наша увага в цьому контексті зосереджена саме на патріотичній функції історії науки, бо вона найбільш тісно пов'язана з процесом гуманізації освіти.

Насамперед зазначимо, що поставивши освітній фактор одним із визначальних в обґрунтуванні ідеї ноосфери, В. Вернадський розглядав його з таких позицій:

1) популяризація наукового знання, введення досягнень науки у широку практику і побут людини;

2) просвіта народу та поступове створення єдиної «вселенської» системи освіти;

3) перегляд підходів до організації освіти [5, с. 51].

Створення вчення В. Вернадським про ноосферу можна сприймати як переломний етап у формуванні нового світорозуміння щодо нового сучасного гуманізму.

Радикальна гуманізація освіти полягає в тому, що головною метою і змістом усієї системи освіти в сучасних умовах має стати Людина. Утім, людиноцентризм продиктований не лише методологією освіти загалом, а й специфікою педагогіки.

Виходячи з визначених вищезазначених ученим положень щодо ноосферної освіти, можна зробити висновок про те, що В. Вернадський накреслив перспективу розвитку освіти, характерною рисою якої – «людиновимірність», тобто спрямування процесу навчання на розвиток особистості в контексті моделі: природа – людина – суспільство [2].

Значна роль у цьому плані належить освіті, яка виступає тут як консолідація суспільства. Адже за своєю природою освіта – це інститут суспільної злагоди. Загальновизнане соціокультурне її значення – це роль у збереженні генерації і трансформуванні культурного надбання в нагромадженні інтелектуального і культурного прошарку нації, в реформуванні нової і збереженні традиційної системи цінностей, у зміні менталітету особистості і суспільства, пристосуванні їх до нових умов буття.

Отже, освіта наразі значною мірою визначає перспективи нової соціалізації особистості та якості модернізаційних змін.

Однак, декларації наразі про високу роль освіти в державі тільки дезорганізують і втомлюють нашу свідомість. У діях держави немає ставлення до освіти не тільки як до об'єкта, а й як до суб'єкта модернізації, важеля і внутрішнього ресурсу, основного рушія в нагромадженні інтелектуального і духовного потенціалу нації.

Разом з тим у розвиненому світі освіту розглядають передовсім як ключовий фактор економічного поступу, стратегічний і найбільш

довготривалий, що забезпечує перехід країни від екстенсивного до інтенсивного розвитку. Тобто освіта розглядається як інвестиційна галузь духовного виробництва. Вкладання коштів у неї вважається найперспективнішою справою. Навіть з технократичної точки зору стратегічна і тактична користь освіти очевидна. Проте в умовах усебічної кризи багатьом цим аспектам держава наразі не приділяє належної уваги.

Особистісне значення в цьому плані виявляється в індивідуально мотивованому і стимулюючому ставленні особистості до власної освіченості. Як зазначає академік В. Кремень «для сучасного суспільства буде характерний тип людини, в особистості якої сформоване активне позитивне ставлення: до планети Земля, до Вітчизни, до людства, до іншої людини і до самої себе, до праці, до власності, до сім'ї, до надбань матеріальної і духовної культури» [4, с. 16]. В цьому контексті вчення В. Вернадського стає світоглядним фундаментом для розробки концепції ноосферної освіти, в сучасних умовах, а його власне осмислення стратегій переходу до нової стадії розвитку цивілізації засобами освіти дають підстави називати його родоначальником перспективної моделі розвитку [1].

З огляду на нову ситуацію в освітньому просторі України (створення правової держави, утвердження пріоритетів загальнолюдських цінностей, освіченості та правової культури особистості) зумовлює необхідність правової освіченості її громадян.

Особливої ваги в цьому плані набуває завдання сформованості правової компетентності у майбутніх менеджерів з управління закладом освіти в умовах магістратури. Тому пояснення знаходимо в тому, що сучасний менеджер з управління закладом освіти повинен бути не лише організатором, психологом, економістом, а й юристом, тобто мати високу правову підготовку (знання законодавства, уміння тлумачити і застосовувати його). Адже право – одна з найголовніших цінностей держави. Воно регулює відносини між людиною і людиною, людиною і суспільством, людиною і владою, людиною і природою. Звідси ідеї В. Вернадського щодо ноосферної освіти в нашому випадку процес навчання спрямований на розвиток особистості

Незважаючи на те, що сучасний освітньо-педагогічний стан в Україні можна назвати амбівалентний, який одночасно характеризується наявністю двох протилежними особливостями: суспільними реформаціями та системною кризою. Перше – мобілізує до створення інноваційних освітніх технологій; друге – гальмує розквіт нововведень у галузі освіти, що негативно впливає на стан і динаміку професійної

освіти. Проте неминучим залишається здобуття правових знань майбутніми менеджерами з управління закладом освіти. Бо на основі правових знань формується правова компетентність, яка надає можливість менеджеру з управління закладом освіти вільно орієнтуватися у правових явищах, визначати правові причинно-наслідкові зв'язки, виділяти та розрізняти правові стосунки людини з суспільством та оточуючим її середовищем, уміння приймати обґрунтовані професійні управлінські рішення, у нашому випадку – з управління закладом освіти.

Отже, існує реальна потреба в оновленні змісту, форм, методів навчання у відповідності із сучасними вимогами та здобутками педагогічної і правової наук.

Одним із засобів, які сприятимуть формуванню правової компетентності у майбутніх менеджерів з управління закладом освіти в умовах магістратури, є впровадження в навчально-виховний процес магістратури інноваційних технологій правового спрямування. При цьому майбутній менеджер з управління закладом освіти повинен не тільки знати суть інновації, а що найголовніше – усвідомлювати рівень персональної відповідальності щодо запропонованих для колективу новацій; володіти технологією впровадження їх у практику роботи освітньої установи, прогнозувати результати та наслідки таких нововведень; мати чітко визначену правову громадянську позицію.

Формування правової компетентності у майбутніх менеджерів з управління закладом освіти в умовах магістратури може здійснюватися через систему таких форм навчання, як: лекції, семінарські заняття, самостійна та індивідуальна робота, всі види практик, залік. На лекціях розглядається науково-теоретичний зміст та практична значущість відповідних тем, збагачується словник термінів з правової тематики. Самостійна робота має на меті поглибити й закріпити теоретичні знання, отримані на лекціях, сформувані практичні вміння їх використовувати шляхом опрацювання основної та додаткової літератури з кожної теми, лекції. Індивідуальна робота розрахована на осмислення, узагальнення та практичне застосування теоретичних знань з правової тематики, отриманих у процесі лекційних занять та самостійної роботи й полягає у виконанні завдань, які передбачені програмою. Залік проводиться на основі результатів поточного контролю, у вигляді тестування та виконання навчального проекту (індивідуальне-дослідницьке завдання). Важливою умовою при цьому є вироблення практичних умінь і навичок застосування на практиці норм права. Цьому сприятимуть активні методи навчання. Зокрема, навчально-правові ігри будь-якого виду

(дидактичні, рольові, ділові тощо). Вагомим в цьому плані виявилася організація та проведення різних конкурсів правового характеру. Здобуття правових знань магістрантами навіть у такий спосіб сприяє формуванню правової компетентності у майбутніх менеджерів з управління закладом освіти.

Отже, користь правової освіченості майбутніх менеджерів з управління закладом освіти очевидна, бо вона спрямована на людину та пристосована до нових умов буття.

Тож маємо пишатися тим, що вчення В.І. Вернадського, провістивши прийдешність ноосфери, за якої особливої значущості набуває роль освіти, як соціального інституту, живиться національним корінням.

Список використаних джерел:

1. Апанович О. За плугом Господь іде: Агрокультура українського селянства й козацтва в контексті ідей Сергія Подолинського та Володимира Вернадського / Олена Апанович // *Натураліст – все про довкілля*. – 2000. – №1-2. – С. 39–46.

2. Вернадский В.И. Публицистические статьи / В.И. Вернадский. – М., 1995. – 312 с.

3. Дерпемченко В.В. Вплив В.І. Вернадського на поширення сільськогосподарських знань / В.В. Дерпемченко // *Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка*. – Вип. 5/6(26-27). – Серія «Педагогічні науки». – Полтава, 2002. – 214 с.

4. Кремень В.Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (факти, роздуми, перспективи). – К.: Грамота, 2003.

5. Машкіна С.В. Зоря ноосфери В.І. Вернадського: педагогічні ідеї та досвід діяльності вченого у вищих закладах освіти / С.В. Машкіна. – Полтава, 2000. – 159 с.

ГРОМАДЯНСЬКЕ ВИХОВАННЯ В КОНТЕКСТІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Дмитро Білай

Одним із важливих аспектів освітньої діяльності в будь-якій країні є громадянське виховання як відбиток цивілізаційних викликів у свідомості конкретної людини чи людської спільноти.

Для сучасної України головна мета громадянського виховання визначається, за словами О. Сухомлинської, як «підготовка молоді до життя у громадянському демократичному суспільстві, у